

**UCHWAŁA NR XLVIII/363/2023
RADY POWIATU OLEŚNICKIEGO
z dnia 23 marca 2023 r.**

**w sprawie przyjęcia Programu profilaktycznego w zakresie promowania
i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci
w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Oleśnickim
na lata 2023 – 2026**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r., poz. 1526) oraz art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021r., poz. 1249), Rada Powiatu Oleśnickiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Oleśnickim na lata 2023-2026, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Oleśnickiego oraz Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Oleśnicy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu Oleśnickiego

Adam Tomaszewski

Uzasadnienie

Uchwała numer XLV/346/2022 Rady Powiatu Oleśnickiego z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie określenia zadań finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Oleśnickim w roku 2023 została podjęta jako „prowizorium” umożliwiające płynne realizowanie przynajmniej niektórych zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej od początku bieżącego roku kalendarzowego. Po otrzymaniu informacji o rzeczywistych kwotach przeznaczonych dla Powiatu Oleśnickiego, Rada Powiatu dokonuje koniecznego ich podziału, zgodnie z wymogiem ustawowym.

Zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dokonał podziału środków PFRON dla samorządów wojewódzkich i powiatowych na 2023. Powiat Oleśnicki na zadania ustawowe otrzymał kwotę 4 297 162 zł, w tym na zobowiązania PFRON dotyczące dofinansowania kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej – kwotę 2 021 808 zł. Pozostałą kwotę, w wysokości 2 275 354 zł, Rada Powiatu Oleśnickiego przeznacza na poszczególne zadania ustawowe. Proponowany podział tej kwoty został pozytywnie zaopiniowany przez Powiatową Społeczną Radę do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Oleśnicy.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Powiatu Oleśnickiego
[Podpis]
Adrian Góralczyk

**Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrażania
prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w
rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Oleśnickim
na lata 2023 – 2026**

Wstęp

Zadaniem służb społecznych jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnej sytuacji życiowej. Odnosząc powyższe do działań podejmowanych przez instytucje zajmujące się zjawiskiem przemocy widać, że zakres i forma udzielanego wsparcia koncentruje się głównie na zapewnieniu bezpieczeństwa ofiarom przemocy domowej, a więc niwelowaniu negatywnych skutków zjawiska.

Poszczególne osoby przeżywają trudne sytuacje w różny sposób - niektóre z nich odczuwają bunt, frustrację, nienawiść wobec osoby krzywdzącej oraz każdej innej, która stara się ingerować w jej sytuację, a inne silne poczucie winy. Tymczasem, aby nie doprowadzić do powstania i rozwoju tych niesprzyjających okoliczności i, aby zapobiec konieczności podejmowania działań interwencyjnych należałoby zintensyfikować działania o charakterze profilaktycznym tak, aby nie doprowadzić do powstania zjawisk przemocowych lub jak najszybciej je powstrzymywać i tym samym prawdziwie chronić ofiary przemocy.

Programy profilaktyczne powinny być realizowane przez każdą instytucję zajmującą się zjawiskiem przemocy i powinny odbywać się na wielu płaszczyznach. Tylko podejście całościowe pod względem podejmowanych działań i podmiotów zaangażowanych w ich realizację może przynieść pozytywne rezultaty. Zadaniem samorządu powiatowego jest więc kreowanie polityki społecznej i rodzinnej tak, aby sprzyjała ona zapewnieniu możliwie najkorzystniejszych warunków życia i rozwoju dziecka oraz innych członków rodziny. Zapobieganie występowaniu oraz ograniczenie skali i skutków zjawiska przemocy wymaga systemowych i planowych działań, a także współpracy wielu podmiotów zaangażowanych w pomoc rodzinie. W związku z tym stworzono niniejszy Program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą, którego zasadniczym celem jest czynne i skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz wspieranie rodziny zagrożonej przemocą domową.

Podstawy Prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997r. Nr 78 poz.483)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021r. poz. 1249)
- Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447, 1700, 2140 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 i 2270, oraz z 2022r. poz. 1)
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 przyjęty Uchwałą Nr 248 rady Ministrów z dnia 09 grudnia 2022 r. (M.P. z 2022. poz. 1259)

Zagadnienia teoretyczne

Profilaktyka przemocy w rodzinie

Nie bez przyczyny podkreśla się, że rodzina jest grupą pierwotną. Jednostka rodzi się w rodzinie i ta przynależność ma kluczowe znaczenie dla jej rozwoju, ale też stawia przed rodzicami szereg wyzwań i zadań, które należy realizować. Dziecko uczy się zachowań społecznych, sposobu prawidłowej komunikacji, kształtuje swoją osobowość, tożsamość, nabiera przekonań o świecie, uczy się wartości, sposobów osiągania różnych celów i sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko czuje się bezpiecznie, ma poczucie stabilizacji, jest pewne siebie, otwarte, chętnie podejmuje aktywność, przy czym jest wytrwałe ponieważ zna sposoby postępowania, możliwości osiągania wyznaczonych sobie celów oraz pokonywania trudności. *Konstytucja o Prawach Dziecka* przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych (Dz. U. 1991.120.526) podkreśla, że ze względu na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową dziecko wymaga szczególnej opieki i troski.

Atmosfera, w jakiej toczy się wychowanie oraz ogół środków wychowawczych, a także sposób odnoszenia się do dziecka tworzą styl wychowania. Możemy wyróżnić trzy podstawowe style wychowania:

- *styl liberalny* - najkrócej można opisać ten styl twierdzeniem, że rodzice pozwalają dziecku na zbyt dużą swobodę. Dziecko samo podejmuje decyzje, za co także ponosi odpowiedzialność. Poza tym dziecko uczy się dużej samodzielności i niezależności. Styl liberalny może okazać się krzywdzący ponieważ często sprawia, że dzieci czują jakby nie miały wsparcia rodziców, nie są pewne swoich działań, nikt nie utwierdza ich w słuszności podejmowanych działań ani nie chroni przed niebezpieczeństwami wynikającymi z błędnych decyzji. Dziecko może czuć bezradność i powierzchownie traktować normy i wartości;
- *styl demokratyczny* - okazuje się być najkorzystniejszy dla rozwoju dziecka i funkcjonowania rodziny. Obie strony współpracują i razem podejmują decyzje, które są wynikiem rozmów i kompromisów. Rodzic uczy dziecko jak podejmować decyzje, jakimi wartościami się kierować, a w razie niepowodzeń dziecko zawsze może liczyć na wsparcie rodzica i doradzić się w trudnych sytuacjach. Rodzic jest opiekuńczy, wrażliwy na potrzeby i możliwości dziecka, wspiera jego rozwój, jest konsekwentny i potrafi wyznaczyć granice;
- *styl autokratyczny* - styl, który ma charakter konserwatywny i jest oparty na autorytecie przemocy. Charakteryzuje się tym, że opinia rodzica jest zawsze najważniejsza, zdanie dziecka często nie jest brane pod uwagę. Nieprawidłowa postawa może prowadzić do lęku przed wypowiedaniem własnej opinii, nadmiernej uległości, wywoływać bezradność lub rodzic frustrację i agresję.

Rodzina, która nie potrafi sprostać obowiązkom wobec dzieci oraz nie pozwala na zaspokojenie potrzeb, które są niezbędne do prawidłowego rozwoju określana jest mianem rodziny dysfunkcyjnej. Dziecko żyjące w takiej rodzinie narażone jest na poczucie

zagrożenia, ma poczucie winy, czuje się odpowiedzialne za zaistniałą sytuację, przy czym jest bezradne, ponieważ nie wie jak sobie poradzić z problemem przemocy oraz do kogo zwrócić się o pomoc, ponieważ to rodzice jako najbliższe osoby zawiedli.

Jak wspomniano we wstępie należy podejmować odpowiednie działania i stosować wskazane dla sytuacji środki, aby zapobiec konieczności podejmowania działań interwencyjnych, kiedy niekorzystne zjawisko już powstanie lub rozwinie się i wyrządzi szkody. Zapobieganie przemocy w rodzinie można prowadzić na trzech poziomach/płaszczyznach postępowania:

- *pierwszy poziom* - dotyczy przemian fundamentalnych. Celem zadań profilaktycznych jest zmniejszenie liczby przypadków przemocy w rodzinie m.in. poprzez podejmowanie prób eliminacji tych stereotypów dotyczących życia społecznego, które usprawiedliwiają stosowanie przemocy, poprzez pokonywanie bariery izolującej ofiary przemocy od społeczności lokalnej i edukowanie społeczeństwa w zakresie postaw dyskryminacyjnych;
- *drugi poziom* - polega na przewidywaniu, rozpoznawaniu i nazywaniu czynników ryzyka, które mogą sprzyjać powstawaniu zjawiska przemocy w rodzinie. Umiejętność rozpoznawania tych czynników, określenia ich źródeł i następstw, przez osoby zajmujące się omawianym zjawiskiem, pozwala efektywniej i sprawniej reagować na sytuacje kryzysowe i nie dopuścić do powstania i rozwoju konfliktu;
- *trzeci poziom* - dotyczy opanowania przemocy, podjęcie leczenia i dalszego kontrolowania. Adresatami działań podejmowanych na tym poziomie są rodziny, w których to niebezpieczne zjawisko już powstało. Odpowiednie instytucje i osoby powinny podjąć więc wszelkie działania i wykorzystać możliwe środki tak, aby obniżyć ryzyko występowania fizycznych i psychicznych urazów i aby w przyszłości zjawisko przemocy nie występowało.

Celem postępowań profilaktycznych jest dostosowanie działań do grupy odbiorców, przydzielonych ze względu na stopień przynależności do grupy ryzyka. Literatura pozwala wyodrębnić również trzy poziomy:

- *profilaktyka pierwszorzędowa* – adresatami są grupy niskiego ryzyka. Na jednostki oddziałuje się poprzez promocję zdrowia, informowanie o sposobach eliminacji patologii społecznych, naukę i rozwijanie różnorodnych umiejętności niezbędnych w pokonywaniu codziennych trudności oraz umiejętności radzenia sobie z emocjami, które tym trudnym sytuacjom towarzyszą. To także popularyzacja wiedzy szczegółowej o zjawisku przemocy, sposobach rozpoznawania czynników ryzyka i nauka umiejętności przeciwdziałania tym sygnałom;
- *profilaktyka drugorzędowa (inaczej wtórna)* – adresatami jest zwiększona grupa ryzyka tj. grupa osób przejawiających pierwsze objawy dysfunkcji. Profilaktykę wtórną stosuje się aby minimalizować lub usunąć doznane urazy i krzywdy w związku ze stosowaniem przemocy, także poprzez zapobieganie rozwojowi tego

zjawiska i czasu jego trwania oraz tworzenie warunków, które sprzyjają zaprzestaniu stosowania przemocy przez sprawcę;

- *profilaktyka trzeciorzędowa* – adresatami jest grupa wysokiego ryzyka tj. grupa osób, w której problem już się rozwinął. Działania prowadzone są przez specjalistów i powinny być skierowane na zablokowanie rozwoju przemocy niszczącej instytucję rodziny oraz przerwanie dokonywania aktów przemocy i udzielenie bezpośredniej pomocy ofiarom.

Cele Programu i adresaci

Zgodnie z art. 6 ust. 3 i 4 pkt. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249) do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowywanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU:

„Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych wobec dzieci w rodzinach zagrożonych występowaniem przemocy w rodzinie”.

CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU:

- Cel 1: Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich poprzez zwiększanie świadomości na temat negatywnych skutków płynących ze stosowania przemocy.
- Cel 2: Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w prawidłowym pełnieniu ról społecznych.
- Cel 3: Edukacja rodzin mająca na celu kształtowanie prawidłowych postaw rodzicielskich, stosowanych metod wychowawczych oraz dostrzegania skutków płynących ze stosowania przemocy wobec dzieci i innych członków rodziny.

Niniejszy program adresowany jest do:

- rodzin dotkniętych przemocą oraz zagrożonych zjawiskiem przemocy,
- dzieci wychowujących się w rodzinach dotkniętych przemocą rodzinach oraz zagrożonych przemocą,
- dzieci będących ofiarami i świadkami przemocy w rodzinie,
- rodzin niewydolnych opiekuńczo - wychowawczo, niezaradnych życiowo,
- dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym,

- przedstawicieli instytucji i służb wspierających dziecko i rodzinę oraz działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- społeczności lokalnej.

Przewidywane efekty realizacji Programu

Zakłada się, że realizacja podstawowego założenia Programu, jakim jest profilaktyka w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie, przyniesie przewidziane korzyści i skala zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Oleśnickim zostanie zmniejszona. W efekcie będzie można zaobserwować:

- zwiększenie świadomości i wzrost wiedzy rodzin z terenu Powiatu Oleśnickiego na temat prawidłowych metod wychowawczych,
- poprawę funkcjonowania rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- wzrost świadomości społecznej w zakresie możliwości uzyskania pomocy i wsparcia ze strony różnych instytucji,
- zmianę postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie świadomości wśród mieszkańców Powiatu Oleśnickiego na temat zapobiegania przemocy w rodzinie.

Finansowanie

Program będzie realizowany w ramach środków własnych oraz w miarę możliwości pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Podsumowanie

Powiatowy program profilaktyczny z zakresu przemocy w rodzinie obejmujący promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą jest nieodłącznym elementem Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Oleśnickim na lata 2023-2026, którego celem jest zwiększenie skuteczności działań przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Oleśnickim.

Jego istotnym elementem, poza zwiększeniem świadomości wśród mieszkańców Powiatu Oleśnickiego na temat zjawiska przemocy w rodzinie i poprawą funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych w pełnieniu swoich zadań jest wzmocnienie sieci współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Zakładając, że realizacja programu będzie przebiegać zgodnie z planem oczekuje się, iż przyczyni się on do poprawy poczucia bezpieczeństwa osób znajdujących się w grupie ryzyka oraz pomoże zapobiegać występowaniu oraz ograniczeniu skali i skutków zjawiska przemocy.

Harmonogram działań

Cel główny Programu: Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych wobec dzieci w rodzinach zagrożonych występowaniem przemocy w rodzinie.

Lp.	Cel szczegółowy	Działanie	Realizatorzy	Termin realizacji
1.	Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich poprzez zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat negatywnych skutków płynących ze stosowania przemocy	• prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do rodziców i dzieci m.in. poprzez rozpowszechnianie materiałów informacyjnych (np. ulotki, materiały zawarte na stronie internetowej) wśród społeczności lokalnej na temat prawidłowych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych • tworzenie programów profilaktycznych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych	• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • Ośrodki Pomocy Społecznej • Zespoły interdyscyplinarne • Placówki oświaty • Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne • Sąd Rejonowy w Olesnicy • Komenda Powiatowa Policji	2023 - 2026
2.	Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w prawidłowym pełnieniu ról społecznych	• wspieranie rodzin we wzmacnianiu i odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę socjalną, poradnictwo rodzinne, psychologiczne oraz pedagogiczne; • praca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z rodzinami zastępczymi oraz asystentów rodziny z rodzinami biologicznymi w zakresie kształtowania prawidłowych postaw i wzorców rodzicielskich • zwiększenie dostępności do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia i	• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • Ośrodki Pomocy Społecznej • Zespoły interdyscyplinarne • Placówki oświaty • Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne • Poradnie Rodzinne • Poradnie terapeutyczne	2023 - 2026

		pomocy		
3.	Edukacja rodzin i dzieci mająca na celu kształtowanie prawidłowych postaw, stosowanych metod wychowawczych oraz dostrzegania skutków płynących ze stosowania przemocy wobec dzieci i innych członków rodziny	• organizowanie spotkań, szkoleń i/lub warsztatów skierowanych dla rodziców mających na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawcze • organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych • punkty konsultacyjne dla rodziców prowadzonych przez specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznych w placówkach oświatowych • wzmacnianie kompetencji osobistych dzieci i młodzieży w zakresie umiejętności unikania zagrożeń i oceny ryzyka poszczególnych zachowań, budowania partnerskich relacji z ludźmi, dokonywania adekwatnej samooceny w oparciu o własne zasoby i dokonania	• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • Ośrodki Pomocy Społecznej • Placówki oświaty • Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne • Poradnie Rodzinne • Poradnie terapeutyczne	2023 - 2026

Monitoring

Nieodłącznym elementem towarzyszącym wdrażaniu Programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Realizatorem odpowiedzialnym za koordynację i monitoring Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Oleśnicy.